

ELM

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

НАУКА

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 05 (1445)

Cümə, 7 fevral 2025-ci il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

2025-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatlarının verilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Gənclər üçün Prezident mükafatına namizədlərin seçilməsi üzrə Ekspert Komissiyasının təklifinə əsasən və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər siyasəti və gənclərlə iş, ictimai və sosialyönümlü fəaliyyət, innovasiya və sahibkarlıq sahələrində xüsusi fərqlənən aşağıdakı şəxslərə 2025-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatları verilsin:

Ağalarov Mircahid Elşad oğlu
Əjdərli Aytac Ceyhun qızı
Əzimov Rüstəm Bakir oğlu
Hacıbəyli Rafael Siyavuş oğlu
İsrafilova Fatimə Seymur qızı
Məhərrəmov Şövkət Fikrət qızı
Məmmədzadə Vüqar Əbdüləli oğlu
Muradova Jalə Tərhan qızı
Nuruzadə Ömər İman oğlu

birgə fəaliyyətə görə:

Abdullayev Nihat Rauf oğlu
Əliyeva Ləman Əhəd qızı.

İlaham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 yanvar 2025-ci il

Üzeyir Hacıbəylinin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2025-ci ilin sentyabr ayında dahi Azərbaycan bəstəkəri, Şərqdə ilk operanın yaradıcısı, böyük musiqişünas-alim, istedadlı publisist, dramaturq və pedaqoq, tanınmış ictimai xadim, Xalq artisti, Dövlət mükafatları laureatı, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Üzeyir Əbdülhüseyn oğlu Hacıbəylinin anadan olmasının 140 ili tamam olur.

Üzeyir Hacıbəyli çoxşaxəli yaradıcılığı ilə Azərbaycan mədəniyyəti tarixində silinməz iz qoymuş qüdrətli şəxsiyyətlərdəndir. Ömrünü cəmiyyətin mədəni tərəqqisinə həsr edən fədakar ziyalının yüksək mənəvi-estetik dəyərə malik irsi Azərbaycan xalqının XX əsrin ilk onilliklərindən vüsət almış ədəbi-mədəni intibahının aynasıdır. Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin banisi olan Üzeyir Hacıbəyli novator sənətkar kimi milli musiqi xəzinəsini unikal forma və janrlarla zənginləşdirmişdir. O, Şərqi və Qərbi musiqi nailiyyətlərinin dərin vəhdətində dünya musiqisinin qızıl fondunda fəxri yer tutan nadir sənət inciləri meydana gətirmiş, Azərbaycan mədəniyyətinə beynəlxalq miqyasda geniş şöhrət qazandırmışdır. Üzeyir Hacıbəyli eyni zamanda parlaq bədii dühası sayəsində Azərbaycan dramaturgiyasına dəyərli töhfələr vermiş,

alovlu publisistikası ilə mətbuat salnaməsinə yeni səhifələr yazmışdır. Onun azərbaycançılıq məfkurəsi ilə yoğrulmuş dolğun ictimai-siyasi fəaliyyəti əsl vətənpərvərlik nümunəsidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına misilsiz töhfələr vermiş qüdrətli sənətkar Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 140-cü ildönümünün layiqincə keçirilməsini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə birlikdə dahi Azərbaycan bəstəkəri Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 140-cü ildönümünə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlaham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 fevral 2025-ci il

Akademik İsa Həbibbəyli: Gənc alimlərin uğurları yalnız onların şəxsi nailiyyəti deyil, eyni zamanda Azərbaycanın elmi və intellektual inkişafının təminatıdır

AMEA-da 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunan tədbir

Gəncləri ölkənin gələcək inkişafının aparıcı qüvvəsi kimi dəyərləndirən dövlətimiz, onların intellektual potensialının üzə çıxarılması, milli və müasir dəyərlər əsasında yetişdirilməsi, cəmiyyətin sosial, iqtisadi və mədəni həyatında fəal iştirakının təmin edilməsi istiqamətində mühüm siyasət aparır.

Bu fikirləri AMEA-nın Rəyasət Heyətində 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunmuş tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli səsləndirib.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, müstəqil Azərbaycanın gənclər siyasəti Ulu Öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən dövlətçilik strategiyasının mühüm tərkib hissəsi olaraq formalaşmış və davamlı inkişaf yoluna qədəm qoyub. Bu gün Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdirdiyi gənclər siyasəti müasir çağırışlara cavab verən, innovativ yanaşmalara əsaslanan və gənclərin hərtərəfli inkişafını təmin edən dövlət strategiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatlar, gənclərin təhsil, elm, mədəniyyət, idman və digər sahələrdə potensiallarını tam reallaşdırmasına geniş imkanlar açır. Eyni zamanda, Azərbaycan gəncləri beynəlxalq platformalarda ölkəmizi layiqincə təmsil edərək milli maraqları-

mızın müdafiəsində fəal iştirak edirlər. Elmi və texnoloji inkişafı dəstəkləyən proqramlara, təşəbbüslərə verilən dövlət dəstəyi gənclərin öz bilik və bacarıqlarını daha yüksək səviyyədə tətbiq etmələrinə zəmin yaradır.

Akademik İsa Həbibbəyli gənclərə göstərilən dəyəre və onların potensiallarının yüksək qiymətləndirilməsinə görə AMEA-nın kollektivi adından dövlət başçısına minnətdarlığını bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının da ölkədə elmi potensialın inkişafına və gənc tədqiqatçıların yetişdirilməsinə mühüm töhfələr verdiyini qeyd edib. Akademiyanın gənclərin elmi fəaliyyətə cəlb olunmasına, onların tədqiqat imkanlarının genişləndirilməsinə və müasir elmi nailiyyətlərə inteqrasiyasına xüsusi diqqət yetirdiyini deyib: "Gənc alim və mütəxəssislərin uğurları yalnız onların şəxsi nailiyyəti deyil, eyni zamanda, Azərbaycanın elmi və intellektual inkişafının təminatıdır. Bu mənada gənclərin dissertasiya işlərinin müdafiəsi təmin edilməli, ortaya çıxan müəyyən çətinliklər vaxtında aradan qaldırılmalıdır".

AMEA rəhbəri, həmçinin bir qrup yüksək elmi nəticələr göstərən gənc alimlərin vəzifələrinin 1 dərəcə vahidi artırılması istiqamətində Akademiyanın elmi müəssisə və təşkilatlarının direktorlarına tapşırıq verib.

Bu gün gənc alimlərin dövlətin onlara göstərdiyi etimadı yüksək nailiyyətləri ilə doğrultduğunu, müasir çağırışlara cavab verən bilik və bacarıqları ilə ölkənin dayanıqlı inkişafına töhfə verməkdə davam etdiklərini vurğulayan AMEA prezidenti bu günlərdə Akademiyada "İlin gənc alimi" mükafatı üçün müsabiqə keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun böyük elmi işçisi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Elnurə Hüseynova AMEA-nın "İlin gənc alimi" mükafatının diplomu və pul mükafatına layiq görüldü. AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının vitse-prezidentinin xidmətində şah mütəxəssis Zeynəb Həcəmovaya, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Telli Əliyeva, akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun kiçik elmi işçisi Asim Cənnətov, akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun kiçik elmi işçisi Əhməd Şahbazov, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun elmi işçisi doktorant Günay Bayramova, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun kiçik elmi işçisi dissertant Nigar İsmayılova, AMEA-nın Naxçıvan Bölməsi Əlyazmalar Fondunun elmi işçisi Kübra Vəliyeva, Şəki Regional Elmi Mərkəzinin elmi işçisi Ayşən Salmanova, Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin elmi işçisi Mirməhəmməd Babayev, Gəncə Bölməsinin şöbə müdiri dissertant Simuzər Qafarlı, keçmiş Qafqazşünaslıq İnstitutunun elmi işçisi

dissertant Şerqiyə İmaməli və Mərkəzi Elmi Kitabxananın baş mütəxəssisi siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Züriyyə Qarayeva AMEA-nın "İlin gənc alimi" nominasiyası üzrə qalib olublar.

Tədbirdə, həmçinin 2024-cü il ərzində nüfuzlu elmmetrik bazalarda (Web of Science və Scopus) ən çox məqalə nəşr etdirən, eləcə də məqalə sayına görə ilk üç yeri tutan elmi əməkdaşların adları səsləndirilib ki, onlara da Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarı üzrə nəzərdə tutulan pul mükafatları verilib. AMEA üzrə ən çox elmi məqalə çap etdirənlər arasında birinci yeri MEK-in direktoru texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov, ikinci yeri müvafiq olaraq Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli, Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Dmitri Kiriçenko və Naxçıvan Bölməsi İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun elmi katibi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Zülfüyyə İsmayıl, üçüncü yeri isə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun şöbə müdiri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Bəxtiyar Cəlilov tutublar.

Akademik İsa Həbibbəyli müsabiqənin qalibi olan gənclərə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının "İlin gənc alimi" mükafatı diplomlarını və 2024-cü il ərzində nüfuzlu elmmetrik bazalarda ən çox məqalə nəşr etdirən əməkdaşlara mükafatlarını təqdim edib.

Daha sonra ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə 2025-ci il Gənclər üçün Prezident mükafatına layiq görülməyə AMEA-nın Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun elmi işçisi və doktorantı Mircavid Ağalov çıxış edərək verilən yüksək dəyəre görə dövlət başçısına minnətdarlığını bildirib.

Daha sonra Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov, AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri kimya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Elmir Babayev, AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Günel Məlikli, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun böyük elmi işçisi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Elnurə Hüseynova, akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun kiçik elmi işçisi Asim Cənnətov, Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin elmi işçisi Mirməhəmməd Babayev və başqaları çıxış edərək son illərdə AMEA-da gənclərə yaradılan imkanların daha da genişləndirildiyini, onların elmi inkişafı üçün hərtərəfli şəraitin yaradıldığını bildirib, AMEA rəhbərliyinin gənclərə həmişə yüksək diqqət və qayğı göstərdiyini xüsusi vurğulayıblar.

Qeyd olunub ki, dövlətimizin elmi inkişafına verdiyi yüksək qiymətin təzahürü olaraq, bu mükafatlara layiq görülmək təkəcə bir fəxr deyil, eyni zamanda, böyük məsuliyyət və gələcək elmi fəaliyyət üçün stimül mənbəyidir. Sonda akademik İsa Həbibbəyli 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Günü münasibətilə gənc alim və mütəxəssisləri səmimi qəlbdən təbrik edib, gənclərin bilik və innovasiyaya əsaslanan uğurlarının ölkənin elmi inkişafına töhfə verəcəyinə inandığını bildirib. Bu yolda onlara yorulmaz əzmkarlıq, geniş perspektivlər və nailiyyətlər arzulayıb.

Tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının direktorları, gənc alim və mütəxəssislər iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, AMEA-nın bütün elmi-tədqiqat müəssisə və təşkilatlarında 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunmuş silsilə tədbirlər keçiriləcək.

2025-ci ildə qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsi

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının cari ildə ilk iclası keçirilib.

Tədbirdə Elmi Şuranın üzvləri, institutun şöbə müdirləri, doktorant və dissertantlar iştirak ediblər.

AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli əvvəlcə gündəlikdəki məsələləri diqqətə çatdırıb, iclasda 2025-ci ildə Ədəbiyyat İnstitutunun qarşısında duran əsas vəzifələrin müzakirə olunacağını bildirib.

Sonra akademik İsa Həbibbəyli filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nəzakət Qafqazlı (Quliyeva) 80 illik yubileyi münasibətilə təbrik edərək ona institutun Fəxri fərmanını təqdim edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 28 dekabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı ilə 2025-ci ilin ölkəmizdə "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" elan edildiyini xatırladan AMEA rəhbəri sözügedən Sərəncamla bağlı qarşıda duran vəzifələrdən danışdı. Qeyd edib ki, 2025-ci ilin "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" elan edilməsi Azərbaycanın dövlətçilik tarixində mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir hadisədir. Bu qərar ölkənin kons-

titusiyasının və suverenliyinin qorunması, gücləndirilməsi və əhəmiyyətinin bir daha vurğulanması məqsədini daşıyır.

Akademik İsa Həbibbəyli 2020-ci ildə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsində qələbə qazanaraq 30 ilə yaxın işğal altında qalmış torpaqlarımızı azad etdiyini, 2023-cü ilin sentyabrında keçirilmiş birgünlük lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində isə ölkəmizin həm ərazi bütövlüyünün, həm də

suverenliyinin tam bərpa edildiyini bildirib.

Bugünkü tarixi Qələbənin təməllərinin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti ilə qoyulduğunu vurğulayan AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Ulu Öndər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması üçün qətiyyətli diplomatik mübarizə aparmış, Azərbaycan Ordusunu və onun formalaşması prosesini daim diqqət mərkəzində saxlamışdır.

"Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi

xəttini yeni təməllər üzərində daha da inkişaf etdirərək, dünyada gedən global prosesləri də nəzərə alaraq, Azərbaycan Ordusunu müasir texnologiya ilə təchiz edərək və vətənpərvər gənc nəsil yetişdirərək ölkəmizdə suverenliyimizi tam təsdiq etmişdir", - deyərək bildirdən akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyev dünyəvi siyasətdə bəşəri ideyaları yaşadan bir siyasətçi, qalib sərkərdə və xalqın əsl lideri kimi adını əbədi olaraq tarixə yazdırmışdır.

"1995-ci ildə qəbul edilmiş Konstitusiyaya tarixə həm də Heydər Əliyev Konstitusiyası kimi daxil olub və bizim bütün sahələrdə fəaliyyətimizi tənzimləyir", - deyən AMEA prezidenti "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" ilə bağlı Akademiyaya miqyasında geniş işlərin aparılacağını, müxtəlif tədbirlərin keçiriləcəyini, yeni kitabların yazılacağını, məqalələrin dərc olunacağını diqqətə çatdırıb.

Tədbirdə "Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı" jurnalının Redaksiya Heyətinin yeni tərkibinin təsdiq edilməsi, "Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun 2025-ci il üçün elmi tədqiqat işlərinin əhatəli planının təsdiq edilməsi", eləcə də "Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının 2025-ci il üçün iş planının müzakirəsi və təsdiqi" və "Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun 2025-ci il üçün "Tədbirlər planı"nın müzakirəsi və təsdiqi" haqqında qərarlar qəbul edilib.

Daha sonra institutun Təhsil şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dosent Günay Qarayeva "Elmlər və fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə doktorant və dissertantların attestasiyadan keçməsinə dair" çıxış edib.

Sonda bir sıra cari məsələlər müzakirə olunub, müvafiq qərarlar verilib.

AMEA-da elektron elmin inkişafı: Gələcəyə baxış

AMEA-da elektron xidmətlərə həsr olunmuş növbəti müşavirə

Yanvarın 30-da AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, sədrliyi ilə Akademiyada elektron xidmətlər sahəsində 2024-cü il ərzində görülmüş işlər və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş növbəti müşavirə keçirilib.

Müşavirədə çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, elektron xidmətlər şəbəkəsinin genişləndirilməsi yenilən Akademiyamızın başlıca prioritetlərindən biridir və 2024-cü il ərzində də bu istiqamətdə mühüm addımlar atılıb, səmərəli fəaliyyət davam etdirilib. Qeyd edib ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı bizləri də bu istiqamətə yönəlməyə vadar edir və bu yöndə Akademiyada həyata keçirilən fəaliyyəti Azərbaycan elminin dünyaya çıxmasına kömək edir.

AMEA prezidenti elmi nəşrlərin elektron versiyalarının və bazalarının yaradılmasının, nəşrlərin beynəlxalq səviyyəyə yüksəldilməsinin, məqalələrə DOI identifikatorunun verilməsinin, alimlərin akademik sosial şəbəkələrdən istifadəsinin genişləndirilməsinin, "Vikipediya" Virtual Ensiklopediyasında əlavə olunan və redaktə edilən məqalələrin sayının artırılmasının bu istiqamətdə həyata keçirilən başlıca tədbirlər olduğunu deyib. Vurğulayıb ki, nəşrlərin elektron versiyalarının yaradılması və məqalələrə DOI identifikatorunun verilməsi alimlərimizin tədqiqatlarını beynəlxalq müstəviyə çıxmasına və onların elmmetrik göstəricilərinin artmasına təkan verəcək.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, atılan bu addımlar Azərbaycan elmini dünya elmi ilə rəqabət apara biləcək səviyyəyə qaldırmaq məqsədi daşıyır və son illərdə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsi tərəfindən görülən işlər nəticəsində bir çox uğurlar əldə olunub.

Daha sonra AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fariz İmranov "AMEA-da elektron elmin inkişafı problemləri: gələcəyə baxış" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

AMEA əməkdaşlarının könüllü qruplarının "Vikipediya" Virtual Ensiklopediyasında fəaliyyəti barədə məlumat verən F.İmranov öten il ərzində 2207 yeni məqalənin yaradıldığını, 1500 məqalənin əsaslı redaktə olunduğunu söyləyib. Bundan əlavə, "Elektron Akademiya" şöbəsinin əməkdaşının bilavasitə iştirakı ilə "Vikipediya"da Azərbaycan dilində 504, ingilis dilində 123, türk dilində 77, rus dilində 60, fars dilində 11, alman dilində 9 və özbək dilində isə 7 məqalə (cəmi 791

məqalə) yaradılıb. Azərbaycan "Vikipediya" icmasının səmərəli fəaliyyəti nəticəsində "Vikipediya"da dərinlik (keyfiyyət) 51-ə yüksəlib.

F.İmranov, həmçinin "Crossref Publishers International Linking Assosiation, Inc." tərəfindən Akademiyamızın nəşrlərinə AMEA (ANAS) adı altında rəqəmsal obyekt identifikatorunun (DOI) təsis edildiyini bildirdi. Qeyd edib ki, 2024-cü il ərzində AMEA-nın 26 elmi jurnalının, 47 nömrəsində dərc olunmuş 1009 məqalə və 17 konfrans materialı DOI identifikatoru ilə təmin olunub. O, AMEA DOI identifikatoru təmin edilmiş jurnallar, jurnal məqalələri və konfrans materiallarının arxivləşdirildiyini də diqqətə çatdırıb.

Bundan əlavə, 2024-cü il ərzində AR İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Dördüncü Sənaye İnkilabının Təhlili və Koordinasiya Mərkəzi (4SİM) ilə AMEA arasında birgə əməkdaşlıq sahəsində İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə AMEA əməkdaşlarının 140-dan artıq kursda iştirak edərək, ümumilikdə 881 "Coursera" sertifikatı aldıklarını söyləyib.

Eyni zamanda bildirdi ki, ölkə başçısının "Dövlət orqanlarında (qurumlarında) daxili idarəetmə proseslərinin elektronlaşdırılması tədbirləri haqqında" və "Dövlət orqanları (qurumları) arasında sənəd mübadiləsinin elektronlaşdırılması haqqında" fərmanlarının icrasının təmin edilməsi ilə əlaqə AMEA Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarı əsasında AMEA-nın İnternet şəbəkəsinin, kompüterlərin texniki imkanlarının mövcud durumunun dəyərləndirilməsi məqsədi ilə texniki baxış keçirilib, təhlillər aparılıb və müvafiq təkliflər hazırlanaraq AMEA Rəyasət Heyətinə təqdim olunub. Nəticədə AMEA Rəyasət Heyətinin internet şəbəkəsi yenilənib və hazırda şəbəkə çığabıtlıq sürətlə işləmək imkanına malikdir və bu şəbəkə üzərindən AMEA Elektron Sənəd Dövrüyes Sistemi fəaliyyəti təmin edilir.

F.İmranov bildirdi ki, Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin təqdim etdiyi qaydalar çərçivəsində AMEA-nın saytlarının fəaliyyəti yenilənir. Akademiyamızın 4 elmi bölməsinin və AMEA DOI-nin saytları yaradılıb, hazırda istifadə olunur. Həmçinin dövlət başçısının Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Tədbirlər planında AMEA-nın icraçı olduğu bəndlərdə nəzərdə tutulmuş tədbirlər tam icra olunub.

Bundan əlavə, Akademiyamızın 18 elmi jurnalının saytı yaradılıb, domen və hostinglə təmin edilərək AMEA Dərgi Parkına daxil edilib: "Bu il

AMEA Dərgi Parkına daxil olan 3 jurnal - "Azərbaycan Riyaziyyat Jurnalı", "Müqayisəli Ədəbiyyatşünaslıq" və "Azərbaycan Ərazisində Seysmoprognoz Müşahidələri" jurnalları Türkiyənin TÜBİTAK ULAKBİM Dərgi Parkına daxil edilib, Türkiyədə yayımlanır və baza tərəfindən xülasələndirilir. AMEA Dərgi Parkına daxil olan jurnallarda dərc edilən məqalələr "Google Scholar"a inteqrasiya olunur və 2-4 gün ərzində indeksləşdirilir. AMEA Dərgi Parkına və TÜBİTAK ULAKBİM Dərgi Parkına daxil olan jurnalların sayının artırılması üçün zəruri tədbirlər görülür. Bundan əlavə, "Azərbaycan Ərazisində Seysmoprognoz Müşahidələri" jurnalının Scopus bazasına daxil olunmasına baxılmaq məqsədilə AMEA Dərgi Parkı tərəfindən müvafiq qaydada təqdim edilib".

Məruzəçi "Elektron Akademiya" şöbəsi tərəfindən AMEA İnsan Resursları və Elmmetrik Məlumatlar Bazası - AMEA İREMB-nin yaradılaraq istifadəyə verildiyini söyləyib. Bazada ümumilikdə AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının elmmetrik göstəriciləri qeydə alınır, təhlil olunur, rəqəmləşdirilir, strukturlaşdırılır və vizual nümayiş etdirilir. AMEA İREMB-in fəaliyyəti TÜBİTAK ULAKBİM əməkdaşları tərəfindən təhlil edilib, mahiyyətinin özünəməxsusluğu yüksək dəyərləndirilib və birgə əməkdaşlıq layihəsi çərçivəsində daha da genişləndirilməsi tövsiyə olunub. F.İmranov bildirdi ki, AMEA Dərgi Parkı-na daxil olan jurnalların AMEA Rəqəmsal Elmi İnformasiya Sistemində (AMEA REIRS) inteqrasiya olunması nəzərdə tutulur.

2024-cü il ərzində "Microsoft" şirkəti tərəfindən AMEA-nın fəaliyyətinin monitorinq edildiyini və şirkət tərəfindən akademik tədqiqat qurumu qismində qeydə alındığını deyəən F.İmranov Akademiyamızın nəticə etibarilə "Microsoft" tərəfindən akademik qurumların fəaliyyətinin dəstəklənməsi layihələrinə qoşulmaq imkanı əldə etdiyini söyləyib. Bildirdi ki, anas.az domeni üzərindən AMEA əməkdaşları korporativ e-mail ünvanları ilə təmin edilib, korporativ e-mail ünvanlarının üzərindən lisenziyalı "Microsoft Ofis" və digər proqram təminatına çıxış əldə olunub, lisenziyalı "Teams" və digər kommunikasiya vasitələrinin istifadə imkanı yaranıb.

O, hazırda "Microsoft Teams"də Azərbaycan dilinin transkripsiyası üçün dəstəklənən dillər siyahısına daxil edilməsi istiqamətində işlər görüldüyünü söyləyib.

Bundan əlavə, çıxışında AMEA-nın elmi tədqiqat müəssisələrində Rəqəmsal Elmi İnformasiya Resursları Sistemində (AMEA REIRS) işlənməsi və Robot texnologiyaları sahəsində görülmüş işləri də təqdim edib.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli "Elektron Akademiya" şöbəsi tərəfindən görülən işləri yüksək qiymətləndirib. Akademik İsa Həbibbəyli 2025-ci il ərzində AMEA-da işiği üzü görən bütün nəşrlərin elektron bazasının yaradılması və AMEA Dərgi Parkına daxil edilməsi, jurnalların təkmilləşdirilərək Scopus bazasında nüsxələnməsi üçün təqdim olunması barədə tapşırıq və tövsiyələrini verib.

AMEA prezidenti, həmçinin Akademiyamızın elmi müəssisə və təşkilatlarındakı "Elektron Akademiya" şöbələrinin əməkdaşlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün təlimlərin keçirilməsi, eləcə də kibertəhlükəsizliklə bağlı tədbirlərin genişləndirilməsi istiqamətində tapşırıqlarını diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan elminə ağır itki üz verib

AMEA-nın müxbir üzvü Rüşət Mir-Əsədulla oğlu Mir-Qasımov vəfat edib.

Rüşət Mir-Qasımov 17 aprel 1940-cı ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Moskva Dövlət Universitetinin Fizika fakültəsini bitirmişdir (1963). Elmlər namizədi (1969), elmlər doktoru (1979) elmi dərəcələri almış, 1989-cu ildə AEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

AEA Fizika İnstitutunda (1963-1965) işləmiş, 1965-ci ildən Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutunda (Dubna, Rusiya) aparıcı elmi işçi vəzifəsində çalışmış, sonra bir sıra xarici ölkələrin nüvə tədqiqatları mərkəzlərində elmi fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Rüşət Mir-Qasımovun tədqiqatları əsasən elementar zərrəciklər fizikası və sahə nəzəriyyəsinə həsr olunmuşdur. Lokal kvant nəzəriyyəsinə alternativ kvant sahə nəzəriyyəsinin qurulması onun mühüm nəticələrindən biridir. Alim burada Plank sabiti və işıq sürəti ilə yanaşı, yeni universal sabit - fundamental uzunluğu da daxil etmişdir. Bu nəzəriyyə çərçivəsində yüksək enerjilərdə yeni fiziki hadisələrin mövcudluğu proqnozlaşdırılmışdır.

Rüşət Mir-Qasımov rəlativist konfiqurasiyalı fəza konsepsiyası əsasında iki cismin rəlativist problemə yanaşma üsulu-nu vermiş və Şredinger kvant mexanikasını inkişaf etdirmişdir. Lorens qrupunda Kazimir operatorunu rəlativistik hissəciklər arasında məsafə kimi interpretasiya etmiş və bunu kvant mexanikası məsələlərinin həllinə tətbiq etmişdir. Bu interpretasiya və Furry ayrılmalardan istifadə etməklə fəzanın rəlativistik konfiqurasiyasını qurmuş və bununla da dalğa tənliklərinin həllində differensial hesablamalarla yanaşı, sonlu fərqlər üsulunun tətbiqinin də səmərəliliyinin artırılmasına nail olmuşdur. Bu yanaşma proton modelinin, kvark modellərinin, yüksək enerjilərdə adronların yayılması, rəlativistik nüvə fizikası və s. tədqiqatlarda geniş tətbiqini tapmışdır.

Alim həmçinin kvant sahə nəzəriyyəsinin hamilton təsvirindən istifadə etməklə işıq konusunda dinamikanın təsviri üçün səmərəli üsul işləmiş və tətbiq etmişdir. Kvant sahə nəzəriyyəsində kvazipotensial yanaşma əsasında rəlativistik kvant mexanikasının sonlu-fərq variantını inkişaf etdirmişdir. Rəlativistik kvant mexanikası çərçivəsində səpilmə nəzəriyyəsi və kvant mexanikasında istifadə olunan yaxınlaşmaların analoglarını qurmuş, sonlu-fərq tənliklərinin xassələrinə əsaslanaraq, kvarkların konfaynment (tutulub saxlanma) mexanizmini təklif etmişdir.

Kvant fəzası konsepsiyasını inkişaf etdirmiş, Şredinqer tənliyinin bir sıra dəqiq həllərini tapmışdır. Rüşət Mir-Qasımov 150-dən çox elmi əsərin müəllifi idi.

Allah rəhmət eləsin!

AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rəsim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Akademiya prezidenti MEK-dəki kolleksiyasına yeni nəşrlər hədiyyə edib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Mərkəzi Elmi Kitabxanadakı (MEK) şəxsi kolleksiyasına 101 sayda ədəbiyyat hədiyyə edib.

Təqdim olunan ədəbiyyat toplusuna Azərbaycan, türk, özbək, qırğız, serb, rus, ingilis, italyan dillərində 93 kitab və 8 jurnal daxildir. Burada akademik özünün müəllifi olduğu "Fərqli baxış" şeirlər toplusu, Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Yusif Seyidovun keçdiyi şərefli ömür yolundan, peşəkar ədəbiyyatşünas, ustad və müəllim kimi fəaliyyətinin bəhs edən "Görkəmli dilçi alim, peşəkar ədəbiyyatşünas və ustad müəllim" albom-monoqrafiyası, "Kitabi-Dədə Qorqud" monoqrafiyası, Naxçıvan diyarındakı qədim duz mədənlərinə aid məqalə və şeirlər toplusu "Duzdağ mozaikası", "Turanın incisi-Azərbaycan" ("Азербайджан-жемчужина Турана") monoqrafiya-antologiyası, eləcə də türk dilinə tərcümə olunmuş "Nizami Gəncəvi Azərbaycandan dünyaya" kitabları yer alıb.

Ədəbiyyat sırasında akademik məhsulətli elmi-təşkilati fəaliyyətini, həyat və yaradıcılığını əks etdirən materiallardan ibarət nəşrlər də mövcuddur. Qeyd edək ki, MEK-in "Akademiklər kitabxanası"nda toplanan 50-ə yaxın alimin kolleksiyasındakı nəşrlərin hər biri tədqiqatçılar üçün dəyərli elmi mənbələrdir.

Akademik Cəlal Əliyevin xatirəsi anılıb

Böyük alim və ictimai-siyasi xadim, AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun yaradıcısı akademik Cəlal Əliyevin vəfatından doqquz il ötür.

Bu münasibətlə AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun kollektivi, Botanika İnstitutunun, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutunun, AMEA Biologiya və Tibb bölməsinin nümayəndələri, Cəlal Əliyev məktəbinin tələbələri və yaxınları onun Birinci Fəxri Xiyabandakı məzarını ziyarət edib, ruhuna dualar oxuyaraq abidəsi önünə əklil və gül dəstələri qoyublar.

***

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda akademik Cəlal Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib.

Əvvəlcə görkəmli alimin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru akademik İradə Hüseynova akademik Cəlal Əliyevin həyat yolundan, elmi yaradıcılığından, Azərbaycan və dünya elminə verdiyi töhfələrdən söz açaraq, onun fotosin-tezlə bağlı əldə etdiyi elmi nəticələrin dünyanın bir çox ölkələrində uğurla tətbiq olunduğunu vurğulayıb. Cəlal Əliyevin təşəbbüsü ilə ölkəmizdə biologiyanın yeni istiqamətlərinin - molekulyar biologiya, molekulyar genetik, gen və hüceyrə biotexnologiyası, riyazi biologiya, kompüter biologiyası və bioinformatika sahələrinin inkişaf etdiyini deyən məruzəçi alimin tələbələrindən bu gün dünyanın aparıcı universitetlərində çalışdıklarını söyləyib. Onun rəhbərliyi ilə bu elmlərin güclü kadr bazası formalaşdırılıb. Məhz onun təşəbbüskarlığı nəticəsində respublikamızda ilk dəfə biologiya və kənd təsərrüfatının bir çox nəzəri və praktiki məsələlərinin həlli riyazi metodlardan, informasiya və kompüter texnologiyalarından istifadə etməklə mümkün olub. Azərbaycan elminin dünyada tanınmasında, təbliğində və beynəlxalq elmi təşkilatlarla əlaqələr qurulmasında alimin misilsiz xidmətləri olub.

Sonra çıxış edən Modern İnkişaf və Ailə İctimai Birliyinin sədri Zərifə Quliyeva, alimin dostu Rizvan Vahabov və AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov akademik Cəlal Əliyevin mübarizələrlə zəngin, hamıya örnək ola biləcək bir ömür yaşadığını vurğulayaraq, onun təkcə alim kimi deyil, həm də bir insan, bir dost olaraq insanlığın zirvəsində dayandığını qeyd ediblər. Çıxış edənlər akademik Cəlal Əliyev Azərbaycan elminin inkişafında çoxillik zəngin və məhsuldar fəaliyyətdən, alimin əməyinin xalqımız və dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyindən bəhs edərək, elmə dəyərli töhfələr vermiş böyük alimin əziz xatirəsinin ürəklərdə daim yaşayacağını vurğulayıblar.

Tədbirin sonunda akademik Cəlal Əliyevə həsr olunmuş videoçarx nümayiş etdirilib.

"Konstitusiya və Suverenlik İli" MEK qarşısında da böyük vəzifələr qoyur

2025-ci ilin Azərbaycanda "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi, ölkəmizin hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində və suverenliyin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılacaq addımların davamı kimi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu il müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının qəbul edilməsinin 30 illi, Ermənistan ordusu üzərində qazanılan böyük Zəfərin 5 illi tamam olur.

1995-ci il noyabr ayının 12-də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ilk dəfə müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası hazırlanaraq referendum yolu ilə qüvvəyə mindi. İlk Konstitusiya çoxəsrlik ənənələrimizə söykənərək, milli dövlətçilik tarixində mühüm əhəmiyyət kəsb edir və ölkəmizin milli sərvətidir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1996-cı il 1 noyabr tarixli Fərmanına əsasən, hər il noyabrın 12-si ölkədə Konstitusiya Günü kimi qeyd edilir.

Müstəqil və suveren dövlətə sahib olan ölkəmizdə 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıları sevindirir, ölkənin digər qurumlarında olduğu kimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanasının da qarşısında mühüm vəzifələr qoyur.

Belə ki, Azərbaycanın ən zəngin və nüfuzlu kitabxanaları sırasında yer alan AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanası balansında dünya xalqlarının 50-dən çox dilində 1 milyon 500 minə yaxın ədəbiyyatı mühafizə edir. Mərkəzi Elmi Kitabxana olaraq il çərçivəsində qarşımızda duran ən mühüm vəzifələrdən birincisi konstitusiyanın təbliği istiqamətində üzərimizə düşən vəzifələri yerinə yetirməkdir. Bu istiqamətdə Mərkəzi Elmi Kitabxanada bir sıra işlər görülür. Bunlardan birincisi ənənəvi və virtual kitab sərgiləridir. Həmin sərgilərdə il boyu konstitusiya, dövlətçilik, suverenlik və qanunvericiliklə bağlı ədəbiyyatlar nümayiş etdiriləcək. Həmin kitabların artıq virtual və ənənəvi formada sərgisi təşkil edilərək öz oxucusunun yolunu gözləyir. Sərgidə 1921-ci il mayın 19-da I Ümumazərbaycan Sovetlər Qurultayında qəbul edilən Azərbaycan dövlətinin birinci Konstitusiyası və digər illərdə qəbul olunmuş konstitusiyalarla yanaşı, Azərbaycan SSR-nin 1978-ci il aprelin 21-də qəbul edilmiş son Konstitusiyası, ölkənin əsas qanunu, ən yüksək hüquqi qüvvəyə malik Azərbaycan Respublikasının yeni Konstitusiyası, ümumxalq səsverməsində qəbul edilmiş dəyişiklik

lər, "Azərbaycan Respublikasının Cinayət hüququ", "Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi", "Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti quruculuğunun siyasi aspektləri", "Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququnun əsasları", "Konstitusiya məhkəməsinin (plenumun) Qərarları", "Xarici ölkələrin Konstitusiyası (dövlət hüququ)", "Qanunun aliliyi dövlətin möhkəmiyyəti" və digər nəşrlər nümayiş olunur. 5 bölmə, 12 fəsil və 158 maddədən ibarət olan və 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq referendumu ilə qəbul edilmiş müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyası da sərgilənir.

Sevindirici haldır ki, cari ilin avqust ayında həm də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Mərkəzi Elmi Kitabxanasının yaradılmasının 100 yaşı tamam olur. Bu gün yeni islahatlar mərhələsinə qədəm qoyan MEK-in əsas hədəfləri sırasında "Elektron Kitabxana" konsepsiyası da mühüm yer tutur və kitabxananın yeniləşən fəaliyyətinin ana xəttini dünyada baş verən kitabxana-informasiya prosesləri kontekstində oxuculara xidmət sisteminin müasir modelinin hazırlanıb həyata keçirilməsi təşkil edir.

Mərkəzi Elmi Kitabxananın Sərgi salonunda həm də bir əsr yaşı olan kitabxana haqqında da il boyu eyniadlı sərgi nümayiş etdiriləcək. Hər ayın ilk iki iş günü keçirilən "Açıq qapı" günlərində MEK üzvü olmayan, ölkənin istənilən bölgəsindən, həmçinin xarici vətəndaşlar yaxınlaşaraq həm təşkil edilən sərgilərlə, həm də kitabxana ilə yaxından tanış olub, oxucu kartı da əldə edə bilərlər. Bu sərgilər kitabxananın rəsmi saytında da virtual formada izləyicisinə təqdim edilir.

Tarixə qısaca nəzər salsaq görərik ki, müstəqil və suveren ölkədə yaşamaq hər bir vətəndaşa nəşib olmur. Ölkəmiz Azərbaycan tarix boyu ən ağır cinayətlərə və işğallara məruz qalıb. Azərbaycan 30 ildən artıq müharibə şəraitində yaşayaraq tor-

paqları işğal altında qalan, suverenliyi və ərazi bütövlüyü pozulan ölkə olmasına baxmayaraq, mübarizə əzmi qırılmayan və daim inkişaf edən bir ölkəyə çevrilib.

2020-ci ildə Vətən müharibəsində əldə edilən Zəfərdən sonra bir daha şahid olduq ki, 30 ildən sonra şəhidlərin qanı yerdə qalmadı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu düşmən üzərində möhtəşəm qələbə qazandı. Xalq öz Prezidentinin ətrafında yumruq kimi sıx birləşdi və öz suverenliyini bir daha bərpa etdi. Azərbaycan bütün dünyaya öz gücünü, birliyi, suveren olmaq istəyini yenidən bəyan etdi. Buna görə biz suveren Azərbaycanın xoşbəxt vətəndaşlarıyıq.

Bu gün artıq müstəqil, suveren Azərbaycan dövləti inkişafının yeni mərhələsində ərazi bütövlüyünü, suverenliyini qoruyan, tam təmin edən bir ölkəyə çevrilib. Müharibədən sonra işğaldan azad edilmiş torpaqlarda aparılan islahatlar, bərpa, yenidənqurma işləri, həyat və yaşayış üçün ən ümdə məsələ olan yeni infrastrukturun qurulması, həyata keçirilən digər hüquqi islahatlar və dövlət tərəfindən atılan digər bu kimi müsbət addımlar ölkənin getdikcə artan iqtisadi uğurundan xəbər verir. Tarixi torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, dövlət tərəfindən bu ərazilərdə bərpa prosesinin başlanması, o torpaqların əsl sakinlərinin Böyük Qayıdış hərəkatı ilə öz doğma yurdlarına-Qarabağa qayıdışının uğurla davam etdirilməsi şəhid qardaşı və keçmiş məcburi köçkün ailəsi olaraq mənə də qəlbən sevindirir. Bu münasibətlə dövlət başçısına dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Yaxşı ənənələrin müsbət davamı olur. Bu baxımdan bütün ömrünü xalqın xoş günlərinə həsr edən Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev siyasi kursunun layiqli davamçısı, dövlət başçısı, Zəfərimizin memarı, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin xalqın nümayəndəsi olan çoxsaylı elm adamının da rifah halının yaxşılaşması, insan hüquq və azadlıqlarının inkişafını diqqətdə saxlaması aparılan uğurlu siyasətin növbəti müsbət təzahürüdür.

Tam əminliklə qeyd etmək olar ki, təzə qədəm qoyduğumuz 2025-ci il ölkəmizdə dövlətçilik tariximizin yeni başlanğıc mərhələsinə çevriləcək və harada yaşamasından asılı olmayaraq soydaşlarımızı bir amal ətrafında daha da sıx birləşdirəcək.

Hüseyn HÜSEYNOV
AMEA Mərkəzi Elmi
Kitabxanasının direktoru
texnika elmləri doktoru, dosent

Növbəti könüllülük hərəkatına start verilib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) könüllü namizədlərə görüş keçirilib.

Kitabxananın direktoru, texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov dövlət tərəfindən aparılan uğurlu gənclər siyasətindən danışdı və MEK-in fəaliyyət istiqamətləri haqqında namizədlərə məlumat verib. Qeyd edib ki, AMEA-da ilk olaraq Mərkəzi Elmi Kitabxanada fəaliyyətə başlayan könüllülük hərəkatı gənclərin fərdi inkişafına, məsuliyyətli bir vətəndaş və gələcək peşəkar kadr kimi formalaşmasına təsir edir. Budəfəki müsabiqəyə qoşulanların sayında artım müşahidə olunduğunu vurğulayan direktor gənclərin MEK-ə marağını yüksək qiymətləndirib.

Daha sonra MEK-in elmi katibi, "MEK könüllüləri" nə məsul şəxs Şəbnəm Rüstəmovə müsabiqənin şərtləri, ele-

cə də gələcək üç ay ərzindəki fəaliyyətləri haqqında onları ətraflı məlumatlandırılıb. Elmi katib son mərhələdə onlardan xüsusi keyfiyyətlərə malik 20 nəfər gəncin seçiləcəyini, öhdəliklərini uğurla başa vuran gənclərin hər birinə AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanası tərəfindən sertifikatlar verəcəyini, aktivliyi ilə seçilənlərə isə xasiyyətnamələrin təqdim olacağını bildirib.

Sonda gəncləri maraqlandıran suallar cavablandırılıb, kitabxana ilə tanışlıqları baş tutub.

Vyetnamın xəbər portalında AMEA barədə məqalə yayımlanıb

Vyetnam Yazıçılar Birliyinin üzvü, Hanoy Universitetinin professoru, filologiya elmləri doktoru, tərcüməçi Nguyen Van Chien AMEA-da keçirilən "Asiya xalqlarının ədəbiyyatı: ənənələr və müasir tendensiyalar" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransda iştirakı barədə Vyetnamın vanvn.vn elektron xəbər portalında səfər təəssüratlarını bölüşüb. Vyetnam dilindən tərcümə olunan aşağıdakı məqaləni oxuculara təqdim edirik.

Asiya ədəbiyyatı və Azərbaycan və Vyetnam arasında əməkdaşlıq perspektivləri üzrə beynəlxalq konfrans

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun dəvəti və Azərbaycan Respublikasının Vyetnamdakı səfirliyinin dəstəyi ilə Vyetnam Yazıçılar Birliyinin üzvü, filologiya elmləri doktoru, tərcüməçi Nguyen Van Chien 16-18 dekabr 2024-cü il tarixlərində paytaxt Bakıda "Asiya xalqlarının ədəbiyyatı: ənənələr və müasir tendensiyalar" mövzusunda Beynəlxalq elmi konfransda iştirak edib.

Aşağıdakı məqalə professor Nguyen Van Chienin konfrans və Azərbaycan və Vyetnam arasında elmi-ədəbi əməkdaşlığın perspektivləri haqqındadır.

Plenar iclasda giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edib.

Konfransı AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu təşkil edib. Elmlər Akademiyasının Kitabxanasında keçirilən tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, Azərbaycan, Türkiyə, Pakistan, Çin, Hindistan, Cənubi Koreya, Vyetnam, Özbəkistan, Qazaxıstan və başqa ölkələrdən olan tanınmış alimlər, ədəbiyyat, mədəniyyət və elm xadimləri, eləcə də media nümayəndələri iştirak ediblər.

Konfransdan əvvəl iştirakçılar AMEA-da Asiya xalqlarının ədəbiyyatına dair nəşrlərin nümayiş olunduğu sərgiyə baxıblar.

Açılış nitqi ilə çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bugünkü tədbirin Asiya ölkələrinin ədəbiyyatına həsr olunmuş Bakıda keçirilən ilk beynəlxalq elmi konfrans olması ilə bağlı tarixi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

O, keçmiş sovet dövründə daha çox Qərb ölkələrinin ədəbiyyatının, mədəniyyətinin, siyasətinin öyrənildiyini söyləyib və qeyd edib ki, bu da Asiya xalqları ədəbiyyatının az öyrənilməsinə gətirib çıxarır. O, qeyd edib ki, yalnız Azərbaycan dövləti müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycanda Asiya ölkələri ilə bağlı silsilə tədqiqatlara başlanılıb.

rin genişləndirilməsinə töhfə verəcəyini vurğulayıblar.

Plenar iclasda həmçinin üç elmi məruzə dinlənilib.

Sonra Beynəlxalq konfrans "Türk xalqlarının ədəbiyyatı", "Müqayisəli ədəbiyyat araşdırması", "Şərqi Asiya ədəbiyyatı" və "Cənubi Asiya ədəbiyyatı" kimi 4 bölmə iclası ilə işini davam etdirib.

Bölmə iclaslarında Asiya xalqları ədəbiyyatının problemlərinə və dövrlərinə, onların müəlliflərinə və əsərlərinə həsr olunmuş ümumilikdə 50-yə yaxın məruzə dinlənilib.

Mən Cənubi Asiya xalqlarının ədəbi problemləri üzrə Beynəlxalq konfransın IV bölməsinin rəhbəri təyin olunmuşdum. Vyetnamdan gələn yeganə nümayəndə kimi mən əvvəlcə Vyetnam və İtalyan ədəbiyyatını müqayisə edərək ədəbi əsərlər vasitəsilə idrak yolu ilə həyat problemlərinə dair bir məqalə ilə çıxış etdim. Alimlər bir çox suallar qaldırdılar və müasir Vyetnam ədəbiyyatı və tipik əsərlər haqqında bir çox məsələlərin daha da aydınlaşdırılmasını təklif etdilər. Məhz bu müzakirə mənim təqdimatıma icazə verilən vaxtdan daha uzun müddət davam etdi.

Daha sonra Çin, Hindistan, Pakistan, Əfqanıstan, Gürcüstan, Azərbaycan ədəbiyyatı haqqında doqquz məruzə oldu... Həmin məruzələrin birində tədqiqatçı Sevda Məmmədova Vyetnam ədəbiyyatının inkişaf mərhələləri haqqında çox gözəl müzakirələr apardı.

Beynəlxalq konfransın bağlanış mərasimində çıxış edən AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsi Elmi Şurasının vitse-prezidenti, akademik Teymur Kərimli bildirib ki, bir çox Asiya ölkələrinin aparıcı elm və təhsil mərkəzlərinin nümayəndələrinin iştirakı bu tədbirdə çox yüksək qiymətləndirilib və bölmə iclaslarında məruzələrin geniş mövzuları əhatə etdiyi qeyd edilib. O, uzun illərdən sonra ilk dəfə olaraq Asiya ölkələrinin ədəbiyyatı ilə bağlı belə mötəbər tədbirin Bakıda keçirilməsinin Azərbaycanın dünyada artan nüfuzunun, eləcə də Asiya ölkələrinin Azərbaycana münasibətinin göstəricisi olduğunu vurğulayıb. Akademik Teymur Kərimli bu tarixi beynəlxalq konfransın növbəti illərdə Asiya ölkələri arasında ədəbi-mədəni əlaqələrin inkişafına töhfə verəcəyini bildirərək tədbiri yekunlaşdırıb.

Məhdud vaxta baxmayaraq, mən Azərbaycan, Çin, Hindistan, Türkiyə, Pakistan, Özbəkistan, Koreya... alimləri və müəllifləri ilə əlaqə saxlamağa çalışdım ki, onlara Vyetnam ədəbiyyatı, Vyetnamın nəsr və poeziyasındakı nailiyyətləri ilə yanaşı, uğurlu innovasiya prosesi haqqında da daha çox məlumat verim.

Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu təkcə Azərbaycanda deyil, türk dövlətləri elmi ictimaiyyətində və dünya miqyasında çox mötəbər elmi-tədqiqat müəssisəsidir və bizim ölkə onlar ilə ədəbi əlaqələrin qurulmasına da böyük diqqət yetirir.

Təəssüf ki, vaxt azlığından mənim və Azərbaycan Respublikasının Vyetnamdakı səfirinin arzuladığı kimi Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə gədə bilmədim.

Lakin bu işgüzar səfərin nəticələri, şübhəsiz ki, Vyetnam və Azərbaycan arasında ədəbiyyat və humanitar elmlər sahəsində gələcəkdə praktiki və səmərəli inkişaf üçün zəmin yaradacaqdır.

Nguyen Van CHIEN
Vyetnam Yazıçılar Birliyinin üzvü, Hanoy Universitetinin professoru, filologiya elmləri doktoru

YENİ NƏŞRLƏR

"Dədə Qorqud" jurnalının növbəti nömrəsi

AMEA-nın Folklor İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə "Dədə Qorqud" elmi-ədəbi toplusunun 86-cı nömrəsi nəşr olunub.

Filologiya elmləri doktoru, professor Ramazan Qafarlının redaktorluğu ilə ildə dörd dəfə nəşr olunan jurnalın bu nömrəsində elmi məqalələr, Azərbaycan folklorundan yeni nümunələr, türk xalqları folklorundan örnəklər və başqa yazılar öz əksini tapıb.

Toplunun "Qorqudsünaslıq: axtarışlar, aşkarlamalar" rubrikasında "Kitabi-Dədə Qorqud" və "Oğuz xaqan" Oğuznamələrində türk etnik-mədəni gerçəkliyi, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında əxlaq konsepsiyası və onun pedaqoji-psixoloji əhəmiyyəti" başlıqlı məqalələr oxucuların ixtiyarına verilib.

"Folklorşünaslıq: problemlər, tədqiqatlar" bölməsində "Azərbaycanın fikri, milli və ədəbi oyanışı", "Dəyişən folklor paradigmasında müasir şəhər folkloru", "Bahariyyə motivli Azərbaycan, türk və özbək atalar sözlərinin müqayisəli tipologiyası", "Göyçə aşiq mühitinin banisi - Ağ Aşiq", "Füzuli qəzəllərində mifoloji obrazların çoxqatlı ifadəsi", "Nəbi Xəzri poeziyasına folklor prizmasından baxış", "Qarabağda mövcud olmuş tayfaların tarixi-mədəni səciyyəsi", "Nizami Gəncəvi yaradıcılığında qarğışlar, inanclar, rəvayətlər", "Aşiq Sərraf Qasımın yaradıcılığının poetik xüsusiyyətləri", "Koroğlu" epusunda paremioloji vahidlərin funksiyası", "Folklor və yazılı ədəbiyyatda "Durna" motivi və riyazi modelin proyeksiyası", "Asaylı rutul xalqının folkloruna bir baxış", "Qarabağ bayatılarının quruluşu" adlı məqalələrlə tanış olmaq mümkündür.

Toplunun "Azərbaycan folklorundan yeni nümunələr" rubrikasında Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri, "Cənubi Azərbaycan folklorundan yeni nümunələr" bölməsində isə İraq-türkman folklor örnəkləri yer alıb.

Jurnalın "Yeni nəşrlər və rəylər" rubrikasında "Nizami poeziyasında məkan, zaman və kəmiyyət vəhdəti (folklor və mifoloji düşüncə kontekstində)" monoqrafiyası haqqında rəy təqdim olunub.

Xatırladaq ki, "Index Copernicus" sistemində daxil olan "Dədə Qorqud" elmi-ədəbi toplusunda məqalələr 2023-cü ildən həm də DOI indeksi ilə dərc edilir.

"Coğrafi terminlər və anlayışların izahlı lüğəti"

Elm və Təhsil Nazirliyinin Coğrafiya İnstitutunu tərəfindən "Coğrafi terminlər və anlayışların izahlı lüğəti" çap olunub.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin sifarişi ilə hazırlanmış və çoxdan gözlənilən bu dəyərli vəsait qəbul imtahanlarına hazırlaşanlar, yuxarı sinif şagirdləri və müəllimlər üçün nəzərdə tutulsa da bütün coğrafiyasevərlər üçün bir hədiyyə sayıla bilər.

Kitabın elmi redaktoru professor Fərdə İmanov, tərtibçiləri Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun əməkdaşları, baş direktor professor Zakir Eminov və şöbə müdiri c.ü.f.d. Miruh İsmayilov, orta məktəb müəllimləri Təranə Əfəndiyeva və Aygün Əliyevadır.

Kitaba "Ön söz" olaraq şərh verən DİM İdarə Heyətinin sədri Məleykə Abbaszadə lüğətin zəruriliyini ön çəkərək şagirdlərdə özünütəhsil və bacarıqlarını formalaşdırmaq və inkişaf etdirmək üçün vəsaitin hazırlanmasının aktual məsələ olduğunu diqqətə çatdırıb.

İlk dəfə nəşr edilən "Coğrafi terminlər və anlayışların izahlı lüğəti" ali və ümumtəhsil müəssisələrinin təcrübəli müəllim və mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanıb. Müasir dünyada elmi sahələrdə və tədrisdə inteqrasiya proseslərinin genişlənməsi, eyni zamanda elmin, texnologiyaların inkişafı ilə bağlı olaraq beynəlxalq aləmdə bir sıra yeni terminlər və ifadələr yaranıb ki, onların izahına, şərhinə böyük ehtiyac var. Bu baxımdan təqdim edilən lüğət xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Lüğətdə şəkil, sxem və diaqramlardan geniş istifadə olunub.

Neft-kimyə sintezinə dair yeni monoqrafiya

Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimyə Prosesləri İnstitutunun Polifunksional monomerlər və oliqomerlər laboratoriyasının müdiri, kimya elmləri doktoru, professor Çingiz Rəsulov və aparıcı elmi işçisi, kimya üzrə fəlsəfə doktoru Gülşən Həsənova tərəfindən yazılmış "Funksional əvəzli fenollar: bioloji fəallığı və tətbiq sahələri" adlı monoqrafiya işıq üzü görüb.

Monoqrafiyada fenol birləşmələrinin, xüsusilə fenolların, onların alkilsəndirilmiş əvəzedicilərinin, həmçinin çoxsaylı fenol birləşmələrinin, məsələn, fenol turşularının, polifenolların, flavonoidlərin və s.-nin bioloji fəallığının öyrənilməsi sahəsində aparılmış elmi tədqiqatların nəticələri əks olunub.

Kitab neft-kimyə sintezi sahəsində çalışan geniş spektrli elmi tədqiqatçılara malik mütəxəssislər, o cümlədən doktorantlar, dissertantlar və magistrantlar üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Гарантия научного развития

Успехи молодых учёных - это не только их личное достижение

В НАНА состоялось мероприятие, посвящённое 2 Февраля - Дню молодёжи в Азербайджане. Наше государство считает молодёжь ведущей силой дальнейшего развития страны.

Проводимая государственная политика направлена на выявление интеллектуального потенциала молодёжи, её воспитание в соответствии с национальными и современными ценностями, а также обеспечение активного участия молодёжи в социальной, экономической и культурной жизни общества.

Этими мыслями президент НАНА академик Иса Габибейли поделился в своём выступлении на мероприятии, которое состоялось в Президиуме НАНА в честь 2 Февраля - Дня молодёжи Азербайджана.

Важная составляющая стратегии

Академик Иса Габибейли сообщил, что молодёжная политика независимого Азербайджана сформировалась в качестве важной составляющей части дальновидной стратегии государственности, разработанной общенациональным лидером Гейдаром Алиевым, и прошла славный путь развития. Молодёжная политика, успешно проводимая сегодня Президентом Ильхамом Алиевым, является важной составляющей частью государственной стратегии, отвечающей вызовам современности, опирающейся на инновационные подходы и обеспечивающей всестороннее развитие молодёжи. Реформы, проводимые под руководством главы государства, создают широкие возможности для реализации потенциала молодёжи в сфере образования, науки, культуры, спорта и т.д. В то же время молодёжь Азербайджана достойно представляет республику на международных платформах, защищая наши национальные интересы. Государственная поддержка, которая оказывается программам и инициативам, направленным на развитие науки и технологий, открывает широкие горизонты для применения молодёжью своих знаний и навыков на более высоком уровне.

Академик Иса Габибейли выразил от имени коллектива НАНА благодарность главе го-

сударства за внимание, оказываемое молодёжи, и высокую оценку их потенциала.

Руководитель НАНА сообщил, что Национальная академия наук Азербайджана также вносит важный вклад в развитие научного потенциала в республике и подготовку молодых специалистов.

Академик отметил, что в НАНА уделяется особое внимание привлечению молодёжи к научной деятельности, расширению возможностей для проведения молодыми кадрами исследований и интеграции в современные научные достижения: "Успехи молодых учёных и специалистов - это не только их личное достижение, это - гарантия научного, интеллектуального развития Азербайджана. С этой точки зрения мы должны способствовать защите молодыми кадрами диссертаций и вовремя устранять возникающие на этом пути трудности".

Вклад в устойчивое развитие

Академик Иса Габибейли поручил директорам научных учреждений и организаций НАНА повысить в должности группу молодых учёных, продемонстрировавших высокие научные результаты, на одну штатную единицу.

Подчеркнув, что сегодня молодые учёные подтверждают оказанное им доверие своими научными достижениями, продолжая вносить вклад в устойчивое развитие государства своими знаниями и навыками, соответствующими современным вызовам, академик Иса Габибейли добавил, что на днях в НАНА был проведён конкурс на получение премии "Молодой учёный года".

По результатам конкурса, диплома НАНА "Молодой учёный года" и денежной премии была удостоена старший научный сотрудник Института языкознания имени Насими доктор философии по филологии Эльнура Гусейнова.

Главный специалист при службе вице-президента НАНА Зейнаб Хаджамова, заведомо Института литературы имени Низами Гянджеви доктор философии по филологии Телли Алиева, младшие научные сотрудники Института востоковедения имени академика Зии Буниятова Асим Джаннатов и Шахане

Шахбазова, научный сотрудник Института археологии и антропологии докторант Гюнай Байрамова, младший научные сотрудники Института философии и социологии диссертант Нигяр Исмаилова, Фонда рукописей Нахчыванского отделения НАНА Кюбра Велиева, Шекинского регионального научного центра Айшан Салманова, Лянкяранского регионального научного центра Мирмухаммед Бабаев, заведомо Гянджинского отделения НАНА диссертант Симузар Гафарлы, научный сотрудник бывшего Института кавказоведения диссертант Шаргия Имамали и главный специалист Центральной научной библиотеки доктор философии по политическим наукам Зурия Гараева были удостоены диплома НАНА "Молодой учёный года".

За вклад в науку

На мероприятии также были перечислены имена научных сотрудников, занявших первые три места по количеству статей, опубликованных в 2024 году в журналах, которые индексируются в престижных наукометрических базах (Web of Science и Scopus), им были вручены денежные премии, предусмотренные в соответствующем постановлении Президиума НАНА. Первое место занял директор ЦНБ доктор технических наук Гусейн Гусейнов, второе - гендиректор Республиканского центра сейсмологической службы член-корреспондент НАНА Гурбан Етирмишли, ведущий научный сотрудник Института археологии и антропологии доктор философии по истории Дмитрий Кириченко и учёный секретарь Института искусства, языка и литературы Нахчыванского отделения доктор философии по филологии Зулфия Исмаил, а третье место - заведомо Института археологии и антропологии доктор философии по истории Бахтияр Джалилов.

Академик Иса Габибейли вручил дипломы НАНА "Молодой учёный года" победителям конкурса и награды сотрудникам, опубликовавшим в 2024 году наибольшее количество статей в журналах, которые входят в престижные наукометрические базы.

(продолжение на стр.10)

С учетом новых подходов

стр. 10 ⇨

Бесценный источник

стр. 11 ⇨

Старт волонтерскому движению

стр. 11 ⇨

The Republican Seismic Survey Center of ANAS presented a report on its activities for 2024

page 12 ⇨

Гарантия научного развития

Успехи молодых учёных - это не только их личное достижение

(начало на стр.9)

Затем выступил научный сотрудник и докторант Института археологии и антропологии НАНА Мирджавид Агаларов, который по соответствующему Распоряжению главы государства был удостоен Президентской премии для молодёжи на 2025 год. Он выразил благодарность главе государства за высокую оценку, данную его деятельности.

Далее выступили директор Центральной научной библиотеки доктор технических наук Гусейн Гусейнов, председатель Совета молодых учёных и специалистов доктор философии по химии Эльмир Бабаев, заведующая отделом Института философии и социологии доктор философии по политическим наукам, доцент Гюнель Меликли, старший научный сотрудник Института языкознания имени Насими доктор философии по филологии Эльнура Гусейнова, младший научный сотрудник Института востоковедения имени академика Зии Буниятова Асим Джаннатов, научный сотрудник Лянкярского регионального научного центра Мирмухаммед Бабаев и другие. Они особо подчеркнули, что в последние годы в Академии наук расширились возможности для реализации молодёжью своего потенциала и её научного развития, руководство НАНА всегда оказывает молодёжи большое внимание и заботу.

Отмечалось, что получение вышеназванных премий, являющихся отражением значения, которое государство придаёт развитию науки, не только вызывает чувство гордости, но и накладывает большую ответственность и является стимулом для дальнейшей научной деятельности.

В заключение академик Иса Габиббейли сердечно поздравил молодых учёных и специалистов со 2 Февраля - Днём молодёжи Азербайджана, выразил уверенность, что знания и успехи молодёжи, которые опираются на инновации, внесут весомый вклад в развитие отечественной науки, и пожелал им решимости на этом пути, широких перспектив и больших достижений.

В мероприятии принимали участие члены Президиума НАНА, директора научных учреждений и организаций Академии наук, молодые учёные и специалисты.

С учетом

Состоялось очередное заседание Президиума

В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, члены Президиума, заведующие отделами аппарата Президиума, члены отделения, директора, заместители директоров и учёные секретари, авторы полученных важных научных результатов, заведующие отделами, молодые учёные и специалисты научных учреждений, а также соответствующие лица.

Вначале присутствующие ознакомились с выставкой, освещающей достижения Отделения наук о Земле (ОНЗ), Республиканского центра сейсмологической службы при НАНА (РЦСС) и Шекинского регионального научного центра (ШРНЦ) в 2024 году, изданные научные труды и книги.

Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли ознакомил всех с вопросами, стоящими на повестке дня.

Показатель развития науки

Академик Иса Габиббейли сообщил, что организованная в рамках мероприятия выставка демонстрирует успехи, полученные Отделением наук о Земле, Республиканским центром сейсмологической службы при НАНА и Шекинским региональным научным центром в 2024 году, и свидетельствует об уровне развития науки в Азербайджане. Говоря о новинках, демонстрируемых на выставке, академик Иса Габиббейли отметил, что в прошлом году сотрудниками РЦСС были опубликованы 4 статьи в журналах с квартилем Q1, что является большим достижением. В то же время, продолжил академик, исследования в области экономической географии, которые велись в Институте географии, отражают интересы Азербайджанского государства, в Институте нефти и газа вышла в свет фундаментальная монография о вулканических газах, Естественно-историческим музеем проведены важные исследования, связанные с живыми организмами Каспийского моря, а в Институте геологии и геофизики под руководством академика Акифа Ализаде велись геологические и геофизические изыскания и получены важные результаты.

Руководитель НАНА подчеркнул, что на выставке впервые демонстрируются вещества, полученные в ШРНЦ в ходе работ по шелководству, также обществу представлены результаты археологических раскопок, которые впервые велись центром в регионе, и всё это является показателем развития науки в наших регионах.

Новый исторический этап

Академик Иса Габиббейли сообщил, что после полного восстановления территориальной целостности и суверенитета начался новый исторический этап развития Азербайджанского государства под руководством Президента Ильхама Алиева, проведение на высоком уровне такого престижного международного мероприятия, как COP29, продемонстрировало всему миру уровень развития Азербайджана, и отечественная наука должна продолжать свою деятельность в соответствии с этим уровнем и оказывать поддержку развитию государства.

Затем на заседании были рассмотрены научно-организационные вопросы. Первым на обсуждение был вынесен вопрос о "Концепции развития и Дорожной карте Национальной академии наук Азербайджана на 2025-2030 годы".

Руководитель НАНА отметил, что для разработки "Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030 годы" была создана Рабочая группа, научным учреждениям и организациям НАНА было поручено представить свои предложения. За истекший период, продолжил академик, представленные Рабочей группе предложения были обсуждены при участии самого академика, в ходе дискуссий было рекомендовано внести определённые изменения. Академик Иса Габиббейли подчеркнул, что работа над подготовкой "Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030 годы" продолжается

с учётом интересов Азербайджанского государства и вызовов современной мировой науки.

На заседании предложения, представленные для разработки "Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030 годы", были утверждены.

Помимо этого, на мероприятии были утверждены Рабочий план Президиума НАНА на 2025 год и План научных и научно-организационных мероприятий, которые будут реализованы в академии в 2025 году.

В рамках госпрограмм

Далее заместитель председателя Учёного совета Отделения наук о Земле НАНА академик Фахраддин Гадиров представил отчёт о научной и научно-организационной деятельности ОНЗ в 2024 году. Академик сообщил, что в своей деятельности в прошлом году учреждения отделения руководствовались такими документами, как распоряжение главы государства об объявлении 2024 года в Азербайджане Годом солидарности во имя зелёного мира, "Азербайджан 2030: Национальные приоритеты социально-экономического развития", Стратегия социально-экономического развития Азербайджанской Республики на 2022-2026 годы, Первая Государственная программа Великого возвращения на освобождённые от оккупации территории Азербайджанской Республики, Государственная программа восстановления и устойчивого развития освобождённых от оккупации территорий АР на 2021-2025 годы, Стратегия занятости Азербайджанской Республики на 2019-2030 годы, Государственная программа развития сельского хозяйства, Государственная программа по геологическому изучению недр Земли и эффективному использованию минерально-сырьевой базы на 2020-2024 годы, а также соответствующими постановлениями Общего собрания и Президиума НАНА.

Академик Фахраддин Гадиров отметил, что в 2024 году в научных учреждениях, которые входят в состав Отделения наук о Земле НАНА, велись исследования, охватывающие 14 проблем, 44 темы, 51 научно-исследовательскую работу и 20 этапов, завершены 3 темы и 9 научно-исследовательских работ. В отчётном году были получены 13 важных результатов, на основе хозяйственных договоров были выполнены 110 научно-исследовательских работ.

В докладе также говорилось о мероприятиях, которые были организованы отделением в рамках Года солидарности во имя зелёного мира и COP29, а также об участии учёных ОНЗ в различных мероприятиях COP29 - панельных заседаниях, круглых столах, дискуссиях и т.д.

Индексировано в авторитетных базах

Академик подчеркнул, что по соответствующим показателям в международном научном рейтинге Scimago по итогам 2023 года геофизика Азербайджана находится на 41-м, геотехника - на 46-м, а геология - на 52-м месте среди

почти 200 стран мира, а в составленный Стенфордским университетом США на основе данных базы Scopus крупнейшего издательства мира Elsevier за прошлый год, который был опубликован 17 сентября 2024 года, рейтинговый список влиятельных учёных мира - World's Top 2% Scientists - вошли член-корреспондент НАНА Багир Сулейманов и заведующий лабораторией "Аналитические исследования" Научно-исследовательского проектного института нефти и газа доктор философии по техническим наукам Эльчин Велиев.

Говоря об издательской деятельности научных учреждений отделения, академик Фахраддин Гадиров сообщил, что в отчётном году были изданы 11 монографий (2 - за рубежом), 41 книга (11 - за рубежом) и 22 учебника, 368 статей (161 - за рубежом), 123 тезиса (65 - за рубежом), 93 из них вышли в свет в журналах с импакт-фактором, которые индексируются в базах Web of Science и Scopus. В прошлом году, продолжил академик, при совместном участии учёных Отделения наук о Земле в издательстве Springer в Германии была выпущена монография на английском языке "Pliosen Karbohidrogen Sedimentary Series of Azerbaijan".

Академик Фахраддин Гадиров также рассказал о кадровом потенциале ОНЗ и подготовке кадров, усилении интеграции науки и образования, мерах по популяризации науки, научных журналах отделения, международном сотрудничестве, грантах и наградах, состоянии электронной науки, деятельности в Википедии, деятельности сайтов и профилей учреждений в социальных сетях и т.д.

На заседании отчёт о научной и научно-организационной деятельности Республиканского центра сейсмологической службы при НАНА в 2024 году представил генеральный директор РЦСС член-корреспондент НАНА Гурбан Етирмишли. Гендиректор сообщил, что в прошлом году в центре велись исследования, охватывающие 3 проблемы, 5 тем, 10 научно-исследовательских работ, были завершены 3 темы и 8 научно-исследовательских работ.

В отчётном году сотрудниками РЦСС при НАНА были изданы 1 учебник, 37 статей (10 - за рубежом), 13 тезисов (9 - за рубежом), 6 из опубликованных статей вышли в свет в журналах с импакт-фактором, которые индексируются в базах Web of Science и Scopus.

Гурбан Етирмишли отметил, что Республиканский центр сейсмологической службы при НАНА является действительным членом таких международных организаций, как EMSC (Европейско-средиземноморский сейсмологический центр), IRIS (Объединение научно-исследовательских институтов по сейсмологии), ORFEUS (Европейский центр сейсмологических наблюдений и исследований), ESC (Европейская сейсмологическая комиссия), EGU (Европейский союз наук о Земле) и AGU (Американский геофизический союз), а также сотрудничает с сейсмологическими и геофизическими организациями более 30-ти стран.

Докладчик подчеркнул, что в прошлом году состоялась презентация и обсуждение "Кар-

НОВЫХ ПОДХОДОВ

Национальной академии наук Азербайджана

ты сейсмической опасности территории Азербайджана", составленной совместно с Университетом Виктории (Канада), Постоянным комитетом по сейсмостойкому проектированию Национальных строительных норм Канады, Национальной лабораторией Lawrence Livermore (США), Мичиганским государственным университетом (США), Институтом наук о Земле Государственного университета Ильи (Грузия) и Национальным центром сейсмического мониторинга (Грузия) с учётом новых подходов к оценке сейсмической опасности территории Азербайджана. Также он добавил, что изучается взаимосвязь между очагами землетрясения и тектоническими сдвигами на территории Нижне-Куринской впадины и продолжается работа над составлением предварительных карт (Каспийское море и прибрежные территории).

В 2024 году, продолжил Гурбан Етирмишли, журнал "Seismoprognoſis observa-

рые отличаются друг от друга по климатическим условиям, рельефу и относительной высоте. В селе Баш Шабалыд Шекинского района велись археологические раскопки, в ходе которых из могил были найдены изделия в форме полумесяца, а в кувшинных погребениях изделия, захороненные возле покойного, были разложены в форме полумесяца, и всё это свидетельствует о наличии культа полумесяца в верованиях албанских племён в античный период.

Юсиф Шукюрлу рассказал и о мероприятиях, реализованных в рамках таких документов, как Первая Государственная программа Великого возвращения на освобождённые от оккупации территории Азербайджанской Республики, Стратегия социально-экономического развития Азербайджанской Республики на 2022-2026 годы, Государственная программа по развитию коконоводства и шелководства в Азербайджанской Республике на 2018-2025 го-

Президиума НАНА до внимания общественности были доведены результаты, полученные в 2024 году в научно-исследовательских учреждениях, которые функционируют под ведомством Академии наук, министерств науки и образования, здравоохранения, сельского хозяйства, экологии и природных ресурсов, SOCAR и других организаций. Руководитель НАНА отметил, что на заседаниях прошли плодотворные дискуссии, в ходе которых научная общественность Азербайджана обсудила успехи, существующие проблемы и способы их решения, также были выдвинуты предложения, связанные с мультидисциплинарными исследованиями. Сказав, что испытывает чувство гордости за представленные научные достижения, академик Иса Габибейли подчеркнул, что учёные и впредь будут неустанно трудиться во имя развития науки и государства.

После дискуссий были приняты постановления президиума, согласно которым отчёты о научной и научно-организационной деятельности Отделения наук о Земле, Республиканского центра сейсмологической службы и Шекинского регионального научного центра НАНА в 2024 году были утверждены, полученные важные результаты были включены в годовой отчёт НАНА.

Премия молодым учёным

Также на заседании было принято постановление об учреждении журнала "Научные труды" Шекинского регионального научного центра НАНА, который будет издаваться дважды в год.

Далее на заседании были обнародованы результаты конкурса на получение премии НАНА "Молодой учёный года" за 2024 год. Академик Иса Габибейли сообщил, что по правилам молодым учёным, которые отличились своей научной и общественной деятельностью и защитили диссертацию на соискание учёной степени доктора философии до 29-ти лет, присуждается диплом "Молодой учёный года" и денежная премия, а молодым учёным, которые защитили диссертационную работу до 35-ти лет, а также отличившимся научной и общественной деятельностью молодым специалистам, которые пока не защитили диссертацию, вручается диплом "Молодой учёный года".

По результатам конкурса, диплома НАНА "Молодой учёный года" и денежной премии была удостоена старший научный сотрудник Института языкознания имени Насими доктор философии по филологии Эльнура Гусейнова. Заведующая отделом Института литературы имени Низами Гянджеви доктор философии по филологии Телли Алиева, младшие научные сотрудники Института востоковедения имени академика Зии Буниятова Асим Джаннатова и Шахане Шахбазова, научный сотрудник Института археологии и антропологии докторант Гюнай Байрамова, младший научный сотрудник Института философии и социологии диссертант Нияяр Исмаилова, научный сотрудник Фонда рукописей Нахчыванского отделения НАНА Кюбра Велиева, научный сотрудник Шекинского регионального научного центра Айшан Салманова, научный сотрудник Лянкяранского регионального научного центра Мирмухаммед Бабаев, заведующая отделом Гянджинского отделения НАНА диссертант Симузар Гафарлы, научный сотрудник бывшего Института кавказоведения диссертант Шаргия Имали и главный специалист Центральной научной библиотеки доктор философии по политическим наукам Зурия Гараева были удостоены диплома НАНА "Молодой учёный года".

В заключение академик Иса Габибейли дал поручения и рекомендации в связи с подготовкой к 80-летию юбилею НАНА.

Бесценный источник

Тюркская музыка охватывает широкую географию от Киркука до Гарпута

Книга известного азербайджанского ученого-музыковеда, академика Земфиры Сафаровой "Музыкальная крепость Азербайджана Шуша" издана в Турции издательством Фонда тюркской литературы.

Эта книга, считающаяся важным источником для продвижения тюркской музыки, вызвала интерес как у Министерства культуры и туризма Турецкой Республики, так и у музыковедов и специалистов по классической литературе.

Министерство культуры и туризма приняло решение о размещении этой книги в крупнейших библиотеках Турции, взяв 200 книг из Фонда тюркской литературы.

По мнению турецких музыковедов, эта книга также станет бесценным источником для ученых, которые подготовили словарь "Музыкальные термины тюркского мира".

Отметим, что решением Организации тюркских государств начата подготовка словаря "Термины тюркского мира", охватывающего философию, социологию, литературу, музыку, а также другие области науки.

Руководитель правления Фонда тюркской литературы, оказавшего большую поддержку изданию книги "Музыкальная крепость Азербайджана Шуша" Сархад Кабаклы подчеркнул, что тюркская музыка, охватывающая широкую географию от Киркука до Харпута, имеет исторически богатые традиции и образцы. По его мнению, Земфира ханым написала эту книгу в Шуше, древнем тюркском городе с богатыми музыкальными традициями и познакомила нас с формирующейся музыкальной культурой, музыкальной средой. "Она еще раз доказала нам, что наша музыка очень похожа друг на друга, как и наш язык, традиции. Прочитав эту книгу, я пришел к выводу, что музыка Харпута берет свое начало в Шуше", - резюмировал он.

Переводчик книги Имдат Авшар отметил, что наряду с глубоким научным анализом в новой книге внимание тюркских музыковедов и классических литераторов привлек и прилагаемый к концу сборника трактат Мирмохсуна Навваба.

Кроме того, благодаря этой книге турецкие читатели смогут узнать, сколько музыкантов, композиторов и ханенде выросло в литературной и музыкальной среде города Шуша вместе с Мирмохсуном Наввабом, Узиром Гаджибейли, Джаббаром Гарягдыюглу.

Старт волонтерскому движению

В Центральной научной библиотеке (ЦНБ) НАНА состоялась встреча с добровольцами

По словам директора библиотеки доктора технических наук Гусейна Гусейнова волонтерское движение влияет на личностное развитие молодежи, формирование ее как ответственного гражданина. Подчеркнув, что в этом году наблюдается рост числа участников конкурса, он высоко оценил интерес молодежи к ЦНБ.

Затем ученый секретарь библиотеки, ответственная за волонтеров, Шабнам Рустамова подробно проинформировала их об условиях конкурса, а также об их деятельности в течение следующих трех месяцев: на заключительном этапе будет отобрано 20 молодых людей, обладающих особыми качествами, каждому из них будет вручен сертификат ЦНБ и значки.

tions in the territory of Azerbaijan", являющийся научным изданием РЦСС при НАНА, стал одним из первых 3-х журналов, включённых в электронную базу DergiPark Совета по научно-технологическим исследованиям Турции (TÜBİTAK), продолжается работа над получением международного кода e-ISSN и включением издания в международную базу Scopus.

Гендиректор также рассказал о кадровом потенциале центра и подготовке кадров, усилении интеграции науки и образования, шагах в сфере популяризации науки, грантах и наградах, состоянии электронной науки, деятельности в Википедии, деятельности сайта и профилей РЦСС в социальных сетях.

Для усиления интеграции науки и образования

Затем был заслушан отчёт о научной и научно-организационной деятельности Шекинского регионального научного центра в 2024 году. Отчёт представил директор ШРНЦ доктор философии по физико-математическим наукам Юсиф Шукюрлу. Он сообщил, что в отчётном году в ШРНЦ велись исследования в 6-ти новых приоритетных направлениях, охватывающие 8 тем и 17 научно-исследовательских работ, были получены 23 важных результата и 1 патент. Директор центра отметил, что сотрудниками были изданы 34 статьи (19 - за рубежом) и 34 тезиса (3 - за рубежом), 4 из этих статей были опубликованы в журналах, индексируемых в базах Web of Science и Scopus. В 2024 году в ШРНЦ НАНА были выпущены 9 книг, 2 из которых - монографии.

В отчётном году, продолжил учёный, на территории Агдамского и Физулинского районов Карабаха были проведены мониторинги с использованием программы Google Earth и топографических карт, были выявлены 12 видов ландшафтов, кото-

ды, распоряжения главы государства "О проведении 100-летнего юбилея Нахчыванской Автономной Республики", "О проведении 140-летия Мамеда Эмина Расулзаде", "О мерах, связанных с избранием города Шуша Молодёжной столицей Организации исламского сотрудничества на 2024 год", "О мерах, связанных с объявлением города Шуша Культурной столицей исламского мира на 2024 год" и т.д.

В докладе также говорилось о кадровом потенциале центра и подготовке кадров, усилении интеграции науки и образования, международном сотрудничестве, наградах, состоянии электронной науки и т.д.

Искусственный интеллект, цифровое развитие

Своими мыслями о представленных отчётах и полученных результатах поделились завкафедрой Бакинского государственного университета академик Васиф Бабазаде, советник ЗАО "AzerGold" доктор философии по геолого-минералогическим наукам Шахбеддин Мусаев, исполнительный директор Института географии доктор философии по географии доцент Заур Имарани, завотделом доктор философии по аграрным наукам Анвар Алиев и старший научный сотрудник доктор философии по географии Эльнур Сафаров.

В своём выступлении академик Иса Габибейли высоко оценил деятельность Отделения наук о Земле, Республиканского центра сейсмологической службы и Шекинского регионального научного центра НАНА в 2024 году и рассказал о стоящих перед ними задачах. Академик сообщил, что в настоящее время необходимо проводить научные исследования в сфере искусственного интеллекта, цифрового развития, а также "зелёной экономики", которая имеет особое значение для нашей страны.

Начиная с 16 января, продолжил академик Иса Габибейли, на шести заседаниях

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

The Republican Seismic Survey Center of ANAS presented a report on its activities for 2024

Survey Center of ANAS on scientific and scientific-organizational activity for 2024 was presented. The report was delivered by the Center's General Director, corresponding member of ANAS Gurban Yetirmishli, who mentioned that in 2024, the Center conducted research covering 3 problems, 5 topics, 10 scientific research works, and 3 topics and 8 scientific research works were completed.

In the report year, 1 textbook, 37 articles (10 abroad), and 13 theses (9 abroad) were published at the Republican Seismic Survey Center of ANAS. Six of the published articles appeared in impact factor journals indexed in the Web of Science and Scopus databases.

Gurban Yetirmishli emphasized that the Republican Seismic Survey Center of ANAS is an active member of international organizations such as EMSC (European-Mediterranean Seismological Centre), IRIS (Incorporated Research Institutions for Seismology), ORFEUS (Observatories and Research Facilities for European Seismology), ESC (European Seismological Commission), EGU (European Geosciences Union), and AGU (American Geophysical Union). It collaborates scientifically with seismological and geophysical institutes in over 30 countries.

It was underlined that last year, a presentation and discussion of the "Seismic Hazard Map of the territory of Azerbaijan" was held. This map was developed with new approaches to calculate the seismic hazard for the territory of Azerbaijan together with the University of Victoria in Canada, the Standing Committee on Earthquake Design of the National Building Code of Canada, the Lawrence Livermore National Laboratory in the USA, Michigan State University, and the Institute of Earth Sciences and National Seismic Monitoring Center of Ilia State University in Georgia. He also added that the connection between earthquake foci and tectonic shifts in the territory of Azerbaijan (Lower Kura) Depression is studied, and work continues on development of preliminary maps (for the Caspian Sea and coastal areas).

Gurban Yetirmishli said that the journal "Seismoprognozis Observations in the Territory of Azerbaijan", the scientific publication of the Republican Seismic Survey Center of ANAS, is one of the first three journals from Azerbaijan included in Türkiye's Scientific and Technological Research Council (TÜBİTAK) DergiPark electronic database starting from 2024. He also mentioned that work is ongoing to obtain an international e-ISSN code for the publication and to include it in the Scopus international indexing system.

The Director General also spoke about the staff potential of the Center, preparation of personnel, enhancing the integration of science and education, popularizing science, as well as grants and awards, the state of electronic science, the activities on Wikipedia, as well as the functioning of the Center's website and social media accounts.

After the discussions, the report of the Republican Seismic Survey Center of ANAS on the scientific and scientific-organizational activities for 2024 was approved by the decision of the Presidium of ANAS, and it was decided to include the significant results in annual report of ANAS.

Next meeting dedicated to e-services was held at ANAS

The next meeting, chaired by the President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli, was held at ANAS on January 30. It was dedicated to the work carried out in the field of electronic services at the Academy in 2024 and the upcoming tasks.

Speaking at the meeting the President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli underlined that the expansion of the electronic services network is one of the key priorities of the renewed Academy and significant steps have been taken in this direction throughout 2024. The Academician also mentioned that the rapid development of information and communication technologies compels us to move in this direction, and the work carried out at the Academy in this regard contributes to the global recognition of Azerbaijani science.

The President of ANAS mentioned that the main measures implemented in this direction include the creation of electronic versions and databases of scientific publications, elevating publications to an international level, assigning DOI identifiers to articles, expanding scientists' use of academic social networks, and increasing the number of articles added and edited in the Wikipedia Virtual Encyclopedia. He noted that the creation of electronic versions of publications and the assignment of DOI identifiers to articles will facilitate the international recognition of our scientists' research and enhance their scientometric indicators.

Academician Isa Habibbeyli pointed out that these steps aim to elevate Azerbaijani science to a level where it can compete with global science and that in recent years, significant achievements have been made as a result of the works carried out by the "Electronic Academy" department of the Presidium administration of ANAS.

Following this, the head of the "Electronic Academy" department of the Presidium administration of ANAS, PhD in Mathematics Fariz Imranov delivered a presentation on "Problems in the Development of Electronic Science at ANAS: A Vision for the Future".

Providing information on the activities of volunteer groups of ANAS employees in the "Wikipedia" Virtual Encyclopedia, Fariz Imranov added that 2,207 new articles were created and 1,500 articles underwent substantial editing over the past year. Additionally, with the direct involvement of an employee from the "Electronic Academy" department, a total of 791 articles were created on Wikipedia in various languages: 504 in Azerbaijani, 123 in English, 77 in Turkish, 60 in Russian, 11 in Persian, 9 in German, and 7 in Uzbek.

Fariz Imranov also mentioned that the Academy's publications have been assigned a Digital Object Identifier (DOI) under the name of ANAS by Crossref Publishers International Linking Association, Inc. He noted that, in 2024, 1,009 articles of scientific journals of ANAS and 17 conference materials were provided with DOI identifiers.

Fariz Imranov said that through joint cooperation between ANAS and the Center for Analysis and Coordination of the Fourth Industrial Revolution under the Ministry of Economy in 2024, with the support of the Ministry of Economy, more than 140 courses were attended by ANAS employees, who earned 881 "Coursera" certificates.

In addition, the website for 18 scientific journals of the Academy has been created and has been included in the AMEA DergiPark: "This year, three journals included in the AMEA DergiPark—the "Azerbaijan Journal of Mathematics", "Comparative Literature Studies" and "Seismoprognozis observations in the territory of Azerbaijan" have been included in TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark of Türkiye. The articles published in the journals included in the AMEA DergiPark are integrated into "Google Scholar" and indexed within 2-4 days. Necessary measures are taken to increase the number of journals included in the AMEA DergiPark and the TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark.

The speaker mentioned that ANAS Human Resources and Scientometric Data Base has been established by the "Electronic Academy" department. The database records, analyzes, structures, and visually presents the scientometric indicators of scientific institutions and organizations of ANAS. Fariz Imranov noted that it is planned to integrate the journals included in the AMEA DergiPark into the ANAS Digital Scientific Information System.

In his concluding speech, Academician Isa Habibbeyli highly praised the work carried out by the "Electronic Academy" department. He issued instructions and recommendations regarding the creation of an electronic database for all publications released by ANAS in 2025, their inclusion in the AMEA DergiPark, and the submission of journals for indexing in the Scopus database.

The President of ANAS also gave instructions regarding the organization of trainings to improve the work of the staff of the "Electronic Academy" departments functioning in the scientific institutions and organizations of the Academy, as well as the expansion of measures related to cybersecurity.

Редакционная коллегия:

Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Ариф Гашимов, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000